

Villien jäljiltä tunnelissa haisi erilaiselta; ilmassa leijui pistävä mädäntyneen lihan haju. Ne olivat tyhjentäneet, tai jopa "siivonneet" tunnelia etsimällä ja keräämällä kaikkea roskaa ja jätettä. Dima oli saanut pienen ruhjeen poskeen ja käteen otuksesta, ne eivät olleet vakavia, mutta tulehtuivat helposti. Alf putsasi käsiään yökötellen. Vaikka näki kaikenlaista iljettävää joka päivä, mutta että sitä iljettävää oli käsissä, oli oikeasti vastenmielistä. Hän heitti pienen palan aivoja maahan. Kukaan ei halunnut puhua vähään aikaan ja matka taittui jo lähelle asemaa, kunnes Mike rikkoi hiljaisuuden – Mihin luulette niiden suuntaavaan? Hän kysyi. – Varmaan seuraavat ainakin osittain rottia ja etsivät pesiä tyhjennettäväksi, Alf vastasi ja vilkaisi Mikeen. Harva oli edes kohdannut villejä, sillä ne oli saatu pitkän väännön jälkeen ajettua kaukaisempiin tunneleihin ja putkiin pois asemien lähetyviltä. Eivät ne sinällään olleet edes niin erilaisia kuin muut, ainoastaan täysin seonneita eläimen tasolle rapistuneita sekasikiöitä. Enemmän ne muistuttavat rottia kuin ihmisiä – jotkut niistä olivat jopa lopettaneet kaksijalkaisuuden ja alentuneet kulkemaan kaikilla neljällä raajalla. Joskus kuulee nuotion ympärillä tarinoita villeistä, jotka kulkevat tunnelin tai putken kattoa pitkin. Harva on jäänyt niistä kertomaan. Ne eivät kuitenkaan ole täysin eläimiä, sillä ne osaavat valmistaa ja käyttää työkaluja sekä kommunikoimaan sanoilla. Ehkä ajan kuluessa, kun ne tottuvat tarpeeksi hyvin tähän ympäristöön, menettävät ne viimeisimmänkin rahtusen ihmisyyttään. He ohittivat muutamia pieniä leirintäpaikkoja, joissa ei ollut paljoa tavaraa jäljellä. Alf katseli toisen leirin jäänteitä. Siinä oli nuotiopaikka, jonka kulmissa oli pidikkeitä kattilaa tai pannua varten. Sen ympärillä oli jonkin verran sekalaisia roskia ja muutama makuualunen. Hän tonki jäännöksiä ja löysi makuualustan alta luun – siinä oli heikosti nähtävissä puremajäljet. Hän nousi ylös ja katsoi toisia. Mike tutki joitain purkkeja, ja Dima hienosääti varsijousta. Alf alkoi kävellä tunnelia eteenpäin, ja kaksi muutakin tulivat hetken päästä perässä. Kaikki olivat jälleen tovin hiljaa jatkaen talsimistaan. – Kerran kun olin tonkimisretkellä itäisellä valuma-altaalla, kohtasin yhden niistä otuksista, Mike sanoi yhtäkkiä hiljaisella äänellä. – Eikö se olekaan tyhjä? Alf kysyi. – Se ei ollut se isoin allas, vaan yksi pienempi. Harva edes tietää siitä. – Miten itse sitten osasit sinne, vai oletko yksi harvoista? – En varsinaisesti. Olin yhdelle kauppiaille palveluksen velkaa ja hän lähetti minut erään keräilijän mukaan tonkimaan sieltä jotain hyödyllistä. Matka sinne kesti monta tuntia ja lisäpituutta tuli muutaman rosvosakin välttämisestä. Valuma-allas itse ei ollut kuin parikymmentä metriä pitkä, tai jotain sellaista, hyvin pieni verrattuna isompiin. Päällä oli kuitenkin paljon tavaraa, joten oli vaikeaa kulkea ympäriinsä. Löysimme sitten tarvittavasti reissun kattamiseen ja olimme lähdössä takaisin, kun kohtasimme yhden niistä. – Mitä se teki? – Tuijotti minua pistävällä katseellaan. Se ei edes päästänyt mitään ääntä, vaan karkasi johonkin pieneen putkeen, enkä nähnyt sitä enää sen jälkeen. – Hm, outoa... Yleensä ne käyvät aina kimppuun kuin vain voivat, tosin jos se oli yksin, niin se saattoi olla varovaisempi, Alf pohdiskeli. – Ehkä se oli vain eksynyt laumastaan, olihan se sentään niin kaukana idässä, ei siellä ole koskaan tavattu isompia laumoja, Dima sanoi. – Tosin, nytkin kohtasimme laumallisen niitä, joten ehkä ne ovat jo pidemmän aikaa vaellelleet muuallekin, hän jatkoi. – Noh oli miten oli, Asemalle ei ole enää pitkä matka ja kaikki tämä saa minut nälkäiseksi, Mike sanoi jopa hilpeästi ja karkasi muiden edelle. Muutaman kymmenen minuutin jälkeen he saapuivat aseman reunamille. Tunneli oli tältä kohdin hieman laajempi kuin muualla, ja sen reunoilla oli metallisen kaiteen ympäröimät korokkeet, joiden molempien päällä oli suljetut ovet. Kirkas valo sokaisi heidät ja sen takaa huudettiin: – Kädet ylös ja pysykää siinä! Matala ääni kuului. – Ooh, varokaa! Olemme rottia valeasuissa ja tulemme tappamaan kaikki! Dima huusi takaisin. Alf katsoi kyllästyneen näköisenä toveriaan. Tasaiset askeleet kaikuivat tunnelissa ja iso kokoisen hahmon ääriiviivat ilmestyivät näkyviin. Tulija pysähtyi ja antoi katseensa kulkea

hitaasti kaikkien kohdalla. Lopulta hän käveli Diman eteen. – Dima, senkin kitukasvuinen nulju! Miehet kättelivät lämpimästi toisiaan. – Et sinäkään koskaan kasvata hampaitasi tai tukkaasi takaisin, Viktor! – En tietenkään, tulkaahan vaan peremmälle. Sammuta se valo jo! hän huusi. He kävelivät ensimmäisen vartiointiaseman ohitse, jonka jälkeen oli vielä yksi vartioasema aivan aseman kupeessa. Siellä seisoi yksi mies tunneliin päin vartiossa ja pari muuta sivummalla pelaamassa jotain pöydän ääressä. Viktor huikkasi muutamalle johdattaessaan heidät asemalle. Puheen sorina kaikui asemalla. Kolmikon tulosuunnasta ei ollut paljoa liikettä, ja sen takia siellä olikin kevyempi vartio kuin normaalisti. Suurin osa kulkureista ja kauppiaista käytti kahta muuta reittiä päästäkseen läntiselle ja itäiselle asemalle. Niitä pitkin oli hieman turvallisempaa kulkea kuin muissa osissa viemäriä, mutta se oli silti vaarallista – enimmäkseen ryöstelijöiden takia, jotka väijyivät putken pätkissä onnettomia matkalaisia. Alf oli kulkenut moneen kertaan pohjoisen ja läntisen tunnelin väliä, se oli noin puolen päivän mittainen matka hyvä kuntoiselle. Kuljettuaan hetken aikaa aseman vilinässä Dima heilautti hyvästit tovereilleen ja meni Viktorin mukana aseman päämajaan. Alf katsoi hetken aikaa perään ja jatkoi sitten kävelyään eteenpäin ruokakojuille. Hän osti tummalta kauppiaalta pussillisen hyönteisiä. Mike otti jotain keittoa toiselta kauppiaalta, jonka kanssa hän näytti riitelevän hinnasta. Alfia ei kiinnostanut jäädä kuuntelemaan, vaan hän käveli isolle risteykselle, aseman eräänlaiseen keskustaan. Hän rouskutti hyönteisiään yksitellen. Ne maistuivat hänen mieleensä paremmalta kuin rotat ja niistä ei jäänyt pieniä luita suuhun. Tuntuivat jopa ravitsevan paremmin. Hän nojasi seinää vasten ja katseli ohikulkevia ihmisiä. Moni käveli pää nuokkuen alaspäin, kuin ei olisi syytä katsoa eteensä. Kaikki ohitse kävelevät ihmiset olivat likaisia ja nuhjuisia, se oli niinkin normaalia, että ajatus puhtaudesta ja hygieniasta oli lähes kadonnut. Alf kuitenkin halusi pitää siitä jotenkin kiinni, ja sen takia hän ajeli aina päänsä mahdollisuuden tullen – olkootkin miten likainen terä tahansa, sillä hän halusi pitää hiuksensa puhtaana ja paras keino tähän oli olla omistamatta hiuksia. Muutama, tai niin monta, että se herätti huomiota, meni hänestä vastapäätä olevan tunnelin sisennyksen aukosta. Alf päätti itsekkin mennä katsomaan mitä siellä tapahtui. Lähestyessään aukkoa, hän kuuli saarnauksen kaltaista kovaäänistä monologia. Tila oli täynnä ihmisiä, joiden katse oli keskittynyt korokkeella puhuvaan mieheen. – Ja niin minä sanon teille! Mies huusi ja heilautti kättään niin että kaavun hihat hulmusivat. – Että ne jotka kulkevat tätä tietä, ovat ainoita jotka voivat kulkea vapaana sairauksista ja niistä jotka pyrkivät teitä vahingoittamaan! Väkijoukosta kuului katkonaista taputusta. – Ja niin minä pyydän teidän antautuvan tahdolle, jonka minä teille tuon mukani ja levitän sitä ympäri viemäriä, aina pienimmälle leirille asti! Alf mutusteli torakoitaan ja kuunteli miestä, jonka katse vaelsi villinä ympäriinsä. – Ja se tahto on vahva! Vahvempi kuin yhdenkään yksittäisen siihen uskovan voima ja kyky, koska se tahto on yhdistelmä kaikkien niiden voimasta, jotka ovat sille avanneet mielensä! Mitä useampi teistä on uskova ja levittävä tätä tahtoa, sitä vahvemmaksi kaikki sen alla olevat tulevat! Yleisöstä kuului hyväksyvää mutinaa. – Ja sen tahdon voimalla te nousette vanhan maailman tuhkista, uuteen, parempaan maailmaan! Ihmiset tömistelivät jalkojaan ja huusivat hyväksyvästi. Mies nosti kätensä ylös hurmoksessa, niin että kaavun hihat valahtivat alas ja paljastivat ruhjeiset kädet. – Sillä minä sanon teille, älkää ajatelko mitä ylhäällä on, sillä meidän kohtalomme on täällä, viemäriässä. Ja minä pyydän teitä! Jos jonkun huomataan ajattelevan tai puhuvan menneestä, tai yrittävän nousta ylös turmion tikkaita tai edes haaveilevan pääsystä ylös, niin lyökää hänet alas! Sillä se paikka ei ole meille, se ei ole tarkoitettu meille, me emme tarvitse sitä. Mies vaimensi yleisöä eleellään ja piti pitkän tauon, jonka aikana hän katsoi hitaasti ympärilleen. – Sillä minä olen nähnyt yläpuolisen maailman, ja se oli tyhjä! Alf katseli ihmeissään, kun osa ihmisistä nosti

kätensä ylös ja mylvi kaapupukuiselle miehelle suosiota. Märkä kangas roikkui betonista. Sen pinta haisi ummehtuneelta, kuten koko yöpymisalue. Alf tuijotti kangasta ja hänen päässään pyörivät unta edeltäneet tapahtumat. Hän nousi ylös ja otti reppunsa makuualustan vierestä. Kävellessään ulos yöpymisalueelta, hän pudotti pienen poletin nuokkuvan naisen syliin, joka mutisi vastaukseksi jotain. Käytävän päässä seisova vartija vilkaisi häneen ja murahti hyväksyvästi päästäen hänet läpi. Alf käveli ajatuksiinsa uppoutuneena aseman käytäviä pitkin. Käytävät olivat himmeästi valaistu alkeellisilla hehkulampuilla, joista osa oli tehty viemärissä improvisoiden ja osa oli laskualtailta, tai muista paikoista joista löytyi ajelehtinutta tavaraa. Kukaan ei oikeastaan osannut sanoa miten pohjoisasema pystyi pysymään toiminnallisena ja saamaan tavaraa ylläpitääkseen niinkin monta ihmistä. Pohjoinen asema oli kuuleman mukaan yksi sekavimmista asemista koko viemärissä, lukuun ottamatta joitain pienempiä. Ehkä sen toiminta perustui siihen, että sillä ei ollut mitään tapaa toimia turvallisuuden ylläpitoa lukuun ottamatta, ihmiset vain tekivät asioita, jotka hyödyttivät heitä itseään, toisten kustannuksella. Jotenkin näin koko asema pyöri heikosti eteenpäin, juuri ja juuri pitäen heitä elossa. Alf ei saanut selvyyttä, ajatuksiinsa sillä yksi miete oli jäänyt hallitsemaan aiemman profeetan puheesta. Hän halusi päästä ylös. Profeetan puhe oli saanut häntä aiemman piinanneet halut vain kohisemaan ja toiveensa kasvamaan jostain paremmasta kuin viemäri. Oli vaikeaa ymmärtää, miksi kukaan ei edes halunnut puhua pois pääsemisestä – se oli lähes tyystin kadonnut ihmisten olemisesta. Tai pystyykö meitä edes sanomaan ihmisiksi? Mitä se enää edes tarkoittaa? Olemme vain olioita, jotka eivät ole rottia, ötököitä, sieniä tai muita viemäriin kulkijoita. Mikä tekee meistä ihmisiä? Ovatko villit ihmisiä? Eivät ole, koska heillä ei ole mitään rahtustakaan jäljellä sitä, että kun kohtaa jonkun toisen, pyrkisi edes jotenkin ymmärtämään tätä. Eikä tappamaan, raiskaamaan ja ryöstämään heti kun tilaisuus tulee. Tietenkin osa ihmisistä viemärissä tekee myös niin, mutta he ovat silti vähemmistö. Suurin osa ymmärtää, että yhdessä olemisen turvalla ja toisia jotenkin edes kohtelemalla pärjätään paremmin. Käytävä kapeni hieman ja sen reunat kaareutuvat pyöreästi lyhyeltä matkalta. Alf katsoi reunasta virtaavaa ohutta vesinoroa, joka sukelsi jyrkässä kulmassa alaspäin vihreän levän saattelmana. Vesi päätyi matalaan syvennykseen seinän viereen, ja jatkoi kulkuaan hänen tulosuuntaansa. Ainakin veden poisto toimii, hän ajatteli. Kavennuksen jälkeen käytävän reunustalla oli pitkä koju. Sen tiskin ääressä oli kaksi istumassa, joista toinen jutteli myyjälle. – Sammalkeittoa, iso, Alf sanoi ja asetti kaksi polettia pöydälle. Tiskin takana oleva nainen nyökkäsi ja astui sivummalle. Hänelle jutellut mies vilkaisi Alfiin ja kahteen polettiin. – Vitun rikkaat, tämä tuhahti ja lähti. Alf katseli tämän kävelyä pois ja puisteli päätään. Nainen tuli takaisin höyryävän puisen kulhon kanssa. Se kopsahti pöytään ja nainen otti poletit taskuunsa. – Ai hän lähti, hmh, mitä hän sanoi sinulle? Alf oli juuri ottanut pienen suolapurkin esiin ja noukki sieltä kaksi kidettä keittoon – ”Vitun rikkaat”, Alf sanoi ja katsoi naista. Nainen vilkaisi suolapurkkiin. – Syystäkin. Mihin vaihdat vaikka... viisi kidettä? Alf katsoi kojun takaseinälle. – Noihin kahteen, hän osoitti kahta kuivattua rottaa. – Seitsemän kidettä, nainen tokaisi ja Alf veti ilmaa hampaidensa välistä. – Jos minä valitsen... ja saan lisäksi muovipussin! – Käy, Alf kaatoi suolakiteitä käteensä ja poimi niistä seitsemän vaihtelevan kokoista – isoin oli sormenkynnen kokoinen. Nainen asetti rotat Alfin eteen läpinäkyvässä muovipussissa, jossa oli reikä reunassa. – Kiitän. Nainen noukki kiteet ja astui sivummalle. Alf sekoitti keittoa lusikalla ja ryysti lientä – se maistui hieman suolalta. Hän pilkkoi sammaleen paloja lusikalla ja lapioi niitä tasaiseen tahtiin. Sammaleen maku oli mitäänsanomaton ja tylsä. Se oli yleisin ruoka kaikkialla viemärissä sen runsauden ja helppouden vuoksi. Toisena olivat sienet, jotka vaativat jo hieman viljelyä, mutta maistuivat paremmilta ja pitivät nälkää pidempään. Suola teki keitosta hieman

siedettävämpää syödä, tai noh, kun ei ollut mitään parempaa syödä oli helppo tottua huonoon. Tällöin sammaleen syöminen joka päivä ei tuntunut niin pahalta. Dima mainitsi joskus jostain sammallajikkeesta, joka maistui hieman tuliselta suussa. Tämän takia se oli erittäin haluttua kauppatavaraa. Yleensäkin maun tunteminen oli ylellisyys, siis että maistoi sen mitä söikään. Rotat maistuivat ihan hyvältä, paistettuina tai keitettyinä. Ötököistä torakat maistuivat joillekin paremmin kuin muille – Alf itse piti niiden jälkimausta. Jotkut muut ötökät, kuten isot kärpäset tai pihtihännät olivat hieman parempia, kunhan niitä vähän paistoi. Alf ryysti kulhon tyhjäksi ja nousi tuoliltaan. Hän kääntyi seuraavassa risteyksessä vasemmalle ja mietti miehen tokaisua. ”Vitun rikkaat”, tosiaankin – oliko hän rikas? Koska asemilla oli eniten ihmisiä, oli siellä myös eniten köyhiä suhteellisesti. Vain joissain tunneleissa ja putkissa asuvat köyhät olivat vielä huonommassa asemassa, mutta harvoin kovin pitkään, sillä tunnelissa asuminen oli erittäin vaarallista. Nukkuminen vasta olikin vaarallista. He kolmestaan olivat selvinneet hyvin sillä, että muiden nukkuessa yksi piti vahtia hyvällä varustuksella. Samassa paikassa pysyminen nosti koko ajan mahdollisuutta, että ryöstäjät, murhaajat, rotat, villit tai muut otukset löytäisivät heidät, ja viemäri vaatisi taas uuden uhrin. Mutta että hän olisi rikas? Vaikeaa edes ajatella, Alf tuumi. Kulkemalla asemien välillä, uskaltautumalla keräilemään ja vaihtamaan tienasi paremmin kuin vain työskentelemällä tai kerjäämällä asemalla. Hänellä oli onnea, että oli päässyt homman alkuun asuttuaan pitkään läntisellä asemalla. Asema oli muuttunut tuolloin varsin vaaralliseksi paikaksi, kun aseman päällikkö vaihtui ja jotkut eivät hyväksyneet tätä. Hieman tapahtuneen jälkeen Alf oli päässyt erään keräilijän mukaan ja jättänyt asuinpaikkansa asemalla. Joskus hän toivoi pääsevänsä takaisin vanhalle kotiasemalleen, mutta nyt tilanne oli tämä, ja hän tuskin edes saisi pysyvää ja sopivaa paikkaa, vaikka haluaisi. Keräilijä oli opettanut hänelle paljon elämästä tunneleissa ja kaupasta, mutta heidän tiensä erkaantuivat kuitenkin varsin varhain. Alf oli tämän jälkeen tehnyt kauppaa pohjoisen ja läntisen aseman välillä kulkien, porukassa ja yksin. Diman hän oli tavannut jonkin aikaa sitten. Viemärissä oli vaikeaa määrittää aikaa, joten määritykset tulivat paljon tunteen pohjalta. Vedettäviä kelloja oli joka asemalla ja asema pyörikin kellojen mukaan, mutta putkissa ja tunneleissa kulkiessa unohti helposti ajan kulun. Varsinkin silloin kun tärkeintä oli vain päästä asemalta toiselle. Joten Alf ei osannut sanoa miten monta päivää oli siitä, kun oli lähtenyt läntiseltä asemalta, tai siitä kun tapasi Diman ja sitten Miken. Puhumattakaan siitä, miten kauan hän oli itse ollut viemärissä. Se kysymys vaivasi häntä silloin tällöin, koska hänellä ei ollut siihen minkäänlaista vastausta. Ehkä hän oli ollut aina viemärissä ja vain haaveili siitä valosta luukun takana, ehkä se oli vain mielikuvituksen tuotetta. Ehkä. Oli helpompi tyytyä ajattelemaan, että hän oli aina ollut viemärissä ja tuli aina olemaan. - Alf, ystäväiseni, mitä kuuluu? Kuului ääni edestäpäin. - Märkää ja kurjaa, Dima. - Eli ihan hyvää! Dima vastasi ja naputti jotain puun palasta kädessään. Hän istui mukavan näköisellä tuolilla käytävän reunassa oven vieressä. - Mikä tuo on? Alf kysyi, ja nyökkäsi lyhyttä ja loppua päin kaartuvaa palaa kohden. - Piipuksi kutsutaan. Kuivatan sammalta tai jotain parempaa ja polttelen sitä. Maista, Alf otti piipun vastaan, laittoi sen suuhunsa ja veti henkeä – tungeksiva savu sai hänet yskimään pistävästi. - Joo vaatii totuttelua, Dima sanoi ja nappasi piipun takaisin. - Kuules Alf, kun luotan sinuun enemmän kuin moneen muuhun tällä asemalla, niin olisitko kiinnostunut keräily hommasta? - Jos ihan valuma-altaalle tarkoitat niin en juuri nyt. - Ei vaan tämä on hieman uskaliaampi, eräälle syvänteelle, tai pudotukselle, miksi sitä haluaakaan kutsua. - Sellaiseen? En ole kuullut, että kukaan olisi siellä käynyt. - Kyllä siellä jotkut käyvät, tosiaan varsin vaarallista se on, mutta palkinnot sitä suurempia, Dima sanoi ja henkäisi piipusta. - Jos pistät minut hakemaan sieltä jotain, niin vastaus on ei. - Et lähtisi yksin, vaan yhden vainurin mukana, Dima sanoi. - Vainurin? Alf vastasi äkisti. Vainurit. Ammatti jonka palkkio

perustui siihen, että sait kertoa kuunnelluimman tarinan nuotion ääressä, jos säilyit hengissä. Tietenkin hakiteltujen ja hyödyllisten tavaroiden tuominen oli hyvin maksavaa hommaa, mutta niiden hakeminen maksoi myös paljon. Sillä jos halusi tulla takaisin joistain niistä paikoista, joissa vainurit kävivät – syvänteistä, villien alueelta, pitkistä putkista ja tunneleista jotka eivät vain loppuneet, tarvitsi varusteita. Hyvin arvokkaita sellaisia. Koska kukaan ei osannut sanoa sinulle etukäteen mitä kohtaat, niin oli parasta varustautua hyvin. Oli jopa huhuja, että jotkut vainurit olisivat jopa käyneet pinnalla, mutta ne olivat paksuja juttuja, joita hutikkaiset tollot kertoivat nuotion kekäleiden himmetessä. Ne tietenkin kiinnostivat Alfia eniten. Pinnalla? Hän ei itsekään voinut uskoa sitä – niin kaukaiselta ja uskomattomalta se tuntui, että joku kävi pinnalla ja silti palasi viemäriin.